

**Індивідуальні завдання для студентів спеціальностей 014 Середня освіта
(географія), 106 Географія, 103 Науки про Землю (3 курс) з дисципліни
«Методологія і методи суспільно-географічних досліджень»
на період 12.03-03.04.2020 (6 годин практик)**

План:

1. Заняття 11
2. Заняття 12
3. Заняття 13

Заняття №11

Тема: Методика дослідження населеного пункту.

Мета: опанувати методику суспільно-географічного дослідження населеного пункту, навчитись характеризувати передумови розвитку, сучасну структуру і тенденції розвитку, взаємозв'язки з оточуючим середовищем.

Завдання до практичної роботи :

1. За програмою дослідження населеного пункту (додаток В), з використанням документальних джерел та інтернет-ресурсів, виконайте суспільно-географічний аналіз населеного пункту (варіант узгоджується з викладачем).

2. Визначте значення і роль населеного пункту у формуванні етносоціальних процесів, адміністративної структури, особливостей економічного розвитку прилеглих територій, державоутворюючих процесів.

3. Характеризуйте туристсько-рекреаційні та екскурсійні можливості населеного пункту (об'єкти історичного, географічного та культурного значення) – перелік об'єктів для екскурсійного показу, оцінка стану їх збереженості.

Заняття №12

Тема: Методи та підходи дослідження господарського комплексу регіону

Мета: ознайомитися з методами та підходами дослідження господарського комплексу і інтенсивності освоєння території, навчитись визначити вплив факторів розміщення виробництва на територіальну структуру господарства.

Завдання до практичної роботи:

1. За даними табл. 1. та заняття №9 визначте місце регіонів Херсонської області у формуванні окремих соціально-економічних показників розвитку господарства, розрахуйте запропоновані відносні показники. Проаналізуйте отримані результати, застосувавши порівняльно-географічний аналіз.

За даними таблиці 1 заповніть таблицю 2. Зробіть висновки про територіальну диференціацію господарського комплексу Херсонської області.

Таблиця 1

**Соціально-економічні показники розвитку господарства регіонів
Херсонської області (станом на 1 січня 2016)**

Адміністративні одиниці	Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), тис.грн	Частка регіону в області, %	Душові обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг), грн/особу	Інвестиції в основний капітал (тис. грн.)	Частка регіону в області, %	Душові обсяги інвестицій в основний капітал, грн/особу	Вантажооборот автомобільного транспорту, млн. ткм	Частка регіону в області, %
Херсонська область	44541378,1			3107395			1269,1	
Бериславський	1335669,2			93772			6,8	
Білозерський	538230,1			112621			21,3	
Великолетиський	369327,2			55718			2,7	
Великоолександрівський	367899,3			47855			3,1	
Верхньорогачицький	98142,6			27032			0,5	
Високопільський	270196,0			96997			3,7	
Генічеський	796723,4			1408344			6,1	
Голопристанський	408969,0			49740			10,3	
Горностаївський	393591,5			47753			2,2	
Іванівський	226164,2			16835			0,6	
Каланчацький	582795,9			46739			2,0	
Каховський	1311229,5			148453			8,8	
Нижньосірогоський	270342,5			40071			0,7	
Нововоронцовський	236652,4			23309			8,6	
Новотроїцький	869070,2			146217			6,3	
Скадовський	812827,6			127564			3,7	
Цюрупинський	1409845,9			91177			9,5	
Чаплинський	932330,7			106375			49,1	
м.Гола Пристань	851828,9			199180			3,2	
м.Каховка	2711045,2			147408			57,8	
м.Нова Каховка	3325974,4			160911			45,9	
м.Херсон	26422522,4			1213324			389,6	

Таблиця 2.

**Частка регіонів Херсонської області у формуванні соціально-економічних
показників розвитку господарства**

Показники розвитку господарства	Регіони (5 регіонів-лідерів з найвищими частками у формуванні загального показника)	Сумарна частка регіонів, %
<i>Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)</i>		

<i>Інвестиції в основний капітал</i>			
<i>Вантажооборот автомобільного транспорту</i>			

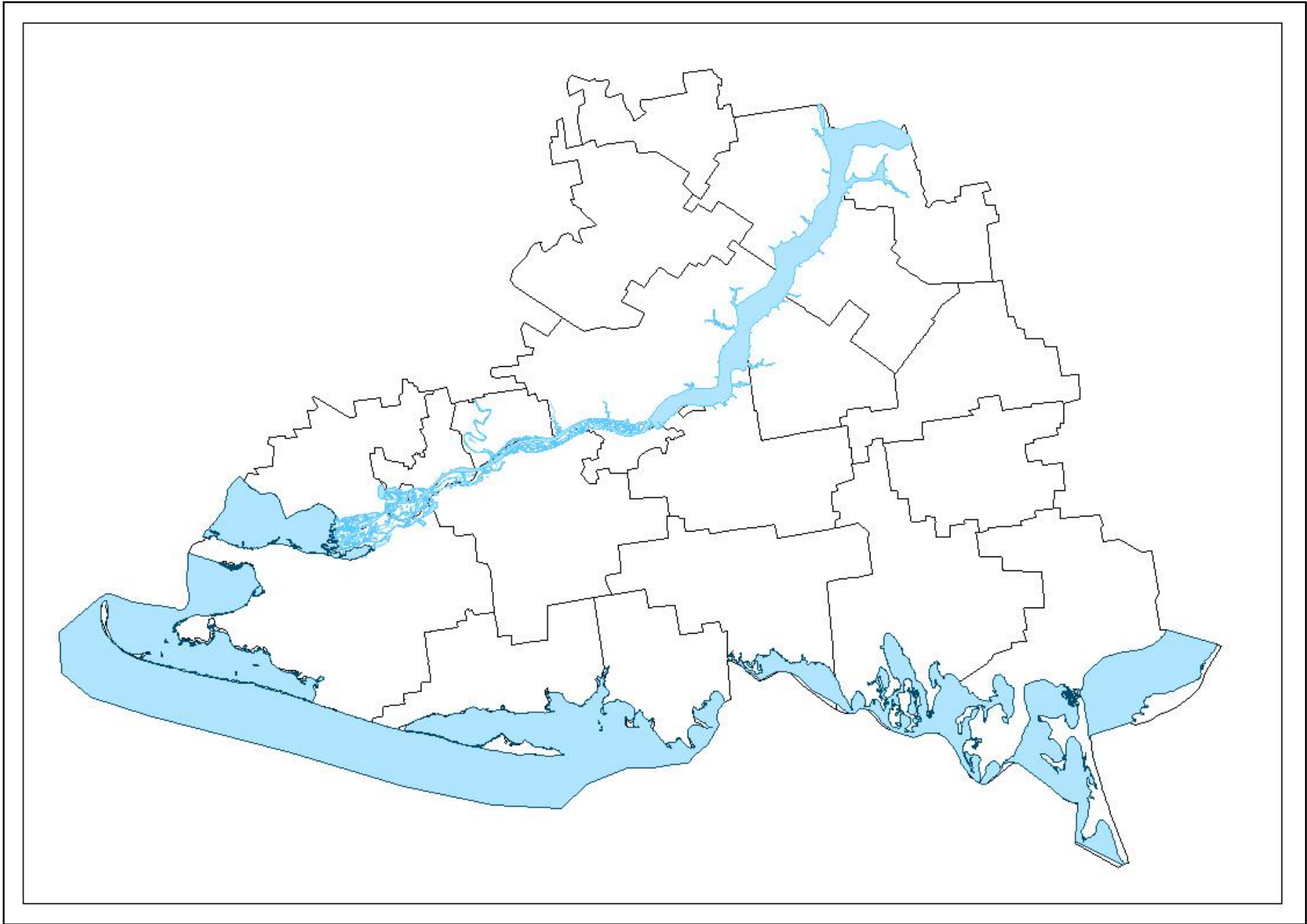
2. Проведіть групування адміністративних одиниць Херсонської області за душовими показниками обсягу реалізованої продукції та інвестицій в основний капітал (табл.3):

Таблиця 3.

Групування адміністративно-територіальних одиниць Херсонської області за душовими показниками обсягу реалізованої продукції та інвестицій в основний капітал

		Обсяг реалізованої продукції, рівень:		
		Низький	середній	Високий
Інвестиції в основний капітал	низький			
	середній			
	високий			

3. За результатами групування складіть картосхему, письмово поясніть отримані результати, виявивши територіальні відміни та просторові закономірності.

4. Побудуйте та проаналізуйте матрицю кореляційних залежностей (табл. 4) між показниками розвитку господарського комплексу (в душовому вимірі) і освоєння території.

***Під час розрахунків доцільно використовувати таку формулу коефіцієнта кореляції:

$$s = 1 - \frac{6 \times \sum (x - y)^2}{n^3 - n};$$

де s – кореляція; (x-y) – різниця в рангах; n – кількість варіантів ознаки

Таблиця 4

Матриця кореляційних зв'язків між показниками господарювання в межах Херсонської області

Показники	<i>Густина населення</i>	<i>Рівень урбанізації</i>
<i>Обсяг реалізованої продукції</i>		
<i>Інвестиції в основний капітал</i>		

5. На основі результатів виконаних завдань та вивчення документальних джерел зробіть висновки про провідні фактори формування і розвитку господарського комплексу Херсонської області.

Заняття №13

Тема: Методика дослідження компонента територіально-виробничого комплексу

Мета: опанувати методику складання карточки на підприємство певного виробничого комплексу; закріпити уявлення про ТВК.

Завдання до практичної роботи :

1. Підготувати теоретичні питання, стисло занотувати:
 1. Поняття територіально-виробничого комплексу (ТВК).
 2. Види територіально-виробничих комплексів.
2. Розробити карточку на ТВК – підприємство (табл. 1). Варіант для виконання роботи надає викладач.

Таблиця 1.

Карточка (паспорт) на підприємство. _____

№	Пункти паспортної характеристики	Характеристика
1.	Назва, місцезнаходження й підпорядкування підприємства	

2.	Потужність підприємства	
3.	Строки роботи, технічна площа	
4.	Покомпонентна характеристика спеціалізації, виробничих показників, обсягів виробництва й споживання тих чи інших видів ресурсів, їх джерела	
5.	Транспортні відношення підприємства, напрямки вантажо- або (та) пасажироперевезень, стан шляхів сполучення	
6.	Кадровий, робітничий склад підприємства, особливості розселення населення	
7.	Вплив підприємства на оточуюче середовище, охорона природи	

Список рекомендованої літератури літератури

1. Алаев Э. Б. Социально-экономическая география : Понятийно- терминологический словарь / Э. Б. Алаев. – М. : Мысль, 2003. – 350 с.
2. Багров М. В. Землезнавство : Підруч. для студ. / М. В. Багров, В. О. Боков, І. Г. Черваньов; ред. : П. Г. Шищенко. – К. : Либідь, 2000. – 464 с.
3. Кілінська К.Й. Основи науково-дослідної роботи з географії: Навчально-методичний посібник / К.Й. Кілінська. – Чернівці: Рута, 2001. – 112 с.
4. Коновалова Н.І. Методика соціальних та економіко-географічних досліджень: навч. посібник / Н.І. Коновалова. – Чернівці: Рута, 1998. – 87 с.
5. Мороз С. А. Методологія географічної науки : навч. посіб. / С. А. Мороз, В. І. Оноприєнко, С. Ю. Бортник. – К. : Заповіт, 1997. – 333 с.
6. Пилипенко І.О., Мальчикова Д.С. Методи та методики суспільно-географічних досліджень: Навчальний посібник / І.О. Пилипенко, Д.С. Мальчикова. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2009. - 156 с.
7. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії : навч. посіб. / М. Д. Пістун ; Міжнародний фонд «Відродження». – К. : Вища школа, 1996. – 231 с.
8. Салюк М.Р. Методичні матеріали до виконання практичних робіт з курсу «Методи географічних досліджень» (для студентів напряму підготовки 6.040104 Географія) / М.Р. Салюк. – Ужгород: Вид-во «УжНУ», 2016. – 38 с.
9. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : навч. посіб. / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2005. – 632 с.
10. Шаблій О. І. Основи суспільної географії : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. І. Шаблій. – 2-ге вид. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 295 с.

Додаток В

Програма суспільно-географічного дослідження населеного пункту

1. Загальні відомості. Назва, адміністративне підпорядкування. Площа території. Кількість населення.

2. Суспільно – географічне положення. Положення населеного пункту відносно природних регіонів, економічного району, зон спеціалізації сільського господарства, промислових вузлів, сусідніх міст і сіл, найважливіших транспортних шляхів.

3. Природні умови. Характеристика меж і конфігурації території. Можливості й напрямки територіального зростання населеного пункту. Характеристика компонентів природного середовища з погляду оцінки їх впливу на архітектурно – планувальні та транспортно-економічні можливості населеного пункту; геологічна будова, рельєф і ґрунти, клімат, поверхневі і ґрунтові води, зелена зона, її площа.

4. Історія формування та розвитку населеного пункту. Час, причини та умови виникнення. Походження назви. Основні етапи розвитку. Процес формування функцій населеного пункту. Відображення основних етапів розвитку в зовнішньому вигляді населеного пункту, характерні забудови, архітектурних стилях. Мікрорайони. особливості окремих частин населеного пункту.

5. Населення. Кількість і динаміка людності: природний, механічний рух; статева та вікова структура; національний склад. Внутрішньо-поселенське розселення, густота населення, розселення відносно місць роботи. Трудові ресурси.

6. Чинники матеріального виробництва: засоби і форми господарювання, наявність природних ресурсів. Перелік, стисла характеристика підприємств, господарств за видами виробництва.

Функціональна структура населеного пункту (висновок про функціональний тип поселення):

6.1. Населений пункт як господарський (промисловий, сільськогосподарський, рекреаційний) центр. Основні показники роботи. Обсяги виробництва.

6.2. Населений пункт як транспортний центр. Транспортна забезпеченість. Автомагістралі.

6.3. Торгівельний розподіл і функції населеного пункту. Основні показники роботи галузі торгівлі. Райони торговельного тяжіння.

6.4. Культурні функції населеного пункту. Навчальні заклади, культурно – освітні установи. Основні показники їх роботи.

6.5. Функції охорони здоров'я. Установи охорони здоров'я, медичний персонал, основні показники їх роботи .

6.6. Комунально – побутове забезпечення населеного пункту.

6.7. Адміністративно – політичні функції населеного пункту.

7. Планування, забудова, благоустрій населеного пункту.

8. Територія навколо населеного пункту. Взаємодія з навколишньою місцевістю. Перспективи розвитку населеного пункту. Населений пункт і навколишнє середовище.